

ból – de amikor olyasmiket olvas-
tam, hogy a fölgyulladt tyúkok tüle-
kedése egyszerre volt „fejvesztett” és
„vak”, kitűnt, hogy ez másfajta elbe-
szélői hang lesz. És valóban, érde-
kes, hogy a mégiscsak megidézett el-
beszélői hagyományoktól mennyire
eltér Orsolya hangja: van Bethlen
Kata-féle panaszáradat, de nincs Is-
ten akaratában való vigasztalódás.
Van Fanni-féle elhagyatottság, ter-
mészetbe menekülés és halálba vá-
gyódás, de nincs meg hozzá az ese-
mények sorsszerűként való láttatása
és a szűkszavú elbeszélői hangnem.
Az aprólékos leírás a lány lelki életét
és álmait is nagyító alá veszi. Az ál-
mok leírásában, a gondolatok és
képzelgések kavalkádjában freudis-
ta szemlélet uralkodik, mintha csak
Orsicska füveskönyvek helyett a lé-
lekelemzés szép mítoszáat olvasgatta
volna... Ennek eredményeképpen a
figura kissé zavarossá válik, viszont
tagadhatatlanul eredeti: míg bizo-
nyos dolgokról, mondjuk a freudi
kísérteties fogalomköréről meglepő-
en éles látással győzi meg az olvasót,
addig számos esetben bárgyú leány-
kaként viselkedik.

Furcsállom azt is, hogy míg a re-
gény elején az emlékezés, az érzéke-
lés és a történetmondás tárgyilagos-
sága problémaként merül föl, még
ha csak egy „tudtam vagy tudni vél-
tem” fordulat erejéig is, előre halad-
ván erről mintha teljesen megfele-
kezne elbeszélőnk. Ennek ellenére
kimunkált regénnyel van dolgunk,

amely két dologban kimagasló: nagy-
szerűen érzékelteti a vegytiszta kese-
rűséget, minden ironia nélkül, vala-
mint a női szereplő meg nem értett-
ségét és elhagyatottságát.

BUDAI JULIANNA

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2002, 497
oldal, 2490 Ft*)

KAZUO ISHIGURO: *Árva korunkban*

A hazai olvasók minden bizonnyal
nagy elvárásokkal veszik kezükbe a
japán származású kortárs angol író
legújabb, 1999-ben befejezett regé-
nyét, hiszen Ishiguro másik magyar-
ra fordított szövege, *A főkomornyik
szabadsága* is rangos irodalmi díj
nyertese, méltó módon megfilmesít-
tett, sokat elemzett mestermű. Az új
kötet mind tematikailag, mind az el-
beszélői perspektíva szempontjából
illeszkedik híres elődjéhez. Többszö-
rösen áttételes, „emlékszem, hogy
emlékeztem” típusú szöveg ez is (a
szerző több nyilatkozatában emlí-
tette Proust hatását), melynek ki-
mért, néha szárazan fegyvelmezett
(Proustra stílusban nem is emlékez-
tető) mondatai hatásosan kendőzik
el a történetmondó főszereplő szub-
jektivitásának körös vonásait. Ennek
is elsődleges történelmi háttere a
második világháború, de a szerző

célja ezúttal sem a korrajz, hanem egy olyan gigantikus szintér létrehozása, melyben a főhős csak pontatlanul tudja felmérni magánéleti döntéseinek közösségi vonatkozásait. A melankolikus utóhang narrátora csak közvetett módon ismeri el tévedését, s mint korábban, e vonakodás által éppen az önfegyelem maszkja mögötti legmélyebb keserűség regisztere bontakozik ki.

A tévedés, félreismerés motívumát hordozza a találó cím is. Christopher Banks szülei tisztázatlan körülmények között tűntek el Sanghajban, az apa üzleti tevékenységének és az elbeszélő gyermekkorának színhelyén. Az Angliába visszaküldött árva gyermekből sikeres londoni magándetektív lesz, aki sok évvel az eset után, a világháború kezdetekor visszatér a Távol-Keletre, hogy élete legnagyobb rejtélyét megoldja. Meg is oldja – ám amit talál, ugyanolyan hiányérzet forrása, mint amely a nyomozást elindította. A technikai értelemben megfelelően lezárt történet éppúgy nem illeszkedik a klasszikus detektívtörténetek sorába – legalábbis ami a keresés tétjét illeti –, mint ahogy a magányosnak aligha mondható, fogadásról fogadásra járó főszereplő is képtelen akár eredeti családjá újraegyesítésére, akár a házasságra. Családpótlékok, a család belső mechanizmusát több szinten reprodukáló viszonyok között él –

ennek a létmódnak az ábrázolása miatt több a regény, mint egy pusztán fordulatos krimi. A felnőtt Christopher Banks elsősorban abban az értelemben árva, hogy miközben a feltétlen anyai szeretet emlékein csüng, ennek az élménynek már kizárólag feltételes változatait tudja megtapasztalni. Ígéretek, egyezségek, politikai és kereskedelmi érdekütközések alakítják a regény izgalmas cselekményét, melynek végén az ünnevelt detektív szinte dickensi fordulattal tudja meg, miféle szolgáltatások ellenértéke biztosította angliai neveltetésének anyagi hátterét.

A címbeli többes szám ennek az állapotnak az egyetemességét jelzi. Árulások és be nem tartott ígéretek világában él az, aki – a szerző szavaival – „elenyészett szülei [...] árnyát” úzi, hiszen Ishiguro regényvilágának árvái éppen a rájuk jellemző szimbolikus befejezetlenség miatt válnak rögeszmés, a valóság korlátaiba néha fájdalmasan ütköző önámítókká. A történet végén már idősödő, ám a gyermekkor narcisztikus világába újra és újra visszasüpedő Banks személyében végső soron a felnőtttség tényét nehezen elfogadó egyén allegóriáját ismerhetjük fel.

JUHÁSZ TAMÁS

*(Európa Kiadó, Budapest, 2002,
433 oldal, 2200 Ft)*